

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА

04053, Київ, пров. Несторівський, 4, тел. 235 96 01, факс. 235 96 05, e-mail: zak_norm@rada.gov.ua

№ 22/579-1-17

„10” 12 2018 р.

Народному депутату України

Алексєєву І. С.

Шановний Ігорю Сергійовичу!

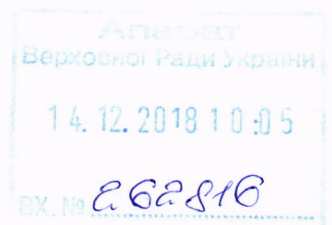
На Ваш запит від 22 листопада 2018 року № 060-688 надсилаємо інформацію щодо актуальних питань стандартизації судово-експертної діяльності.

Додаток: на 3 арк.

З повагою

**Директор,
академік НАН України**

О. Л. Копиленко

Інформація щодо актуальних питань стандартизації судово-експертної діяльності

За запитом народного депутата України І.С. Алексєєва, оголошеного на засіданні Верховної Ради України 23 листопада 2018 року, в Інституті законодавства вивчено порушені в ньому питання стосовно стандартизації судово-експертної діяльності, з приводу чого можемо висловити наступне.

Гарантованість Конституцією України прав і свобод людини, забезпечення обов'язку та відповідальності держави за свою діяльність вимагають впровадження у життя дієвих механізмів справедливого вирішення суспільно-правових конфліктів, насамперед, судовому порядку, що забезпечується, крім іншого, судовою експертизою.

У проєкції судової реформи, що охоплює й суміжні правові інститути, висловлюються також позиції про необхідність реформування судово-експертної діяльності з метою зближення із європейськими та світовими стандартами.

На сьогодні, здійснення судово-експертної діяльності в Україні регулюється Законом «Про судову експертизу» (далі – Закон) у системному зв'язку з відповідними положеннями Кримінального процесуального, Цивільного процесуального, Господарського процесуального кодексами України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кодексом адміністративного судочинства України, Митним кодексом України, Законом «Про виконавче провадження», а також низкою підзаконних нормативно-правових актів.

Аналіз значених законодавчих актів у контексті поставлених у запиті питань дає підстави констатувати, що поняття **«стандартизація судово-експертної діяльності»**, **«національна система стандартизації у сфері судової експертизи»** та відповідне визначення їх змісту у чинному законодавстві відсутні, на відміну від таких термінів, як **«судова експертиза»**, **«судово-експертна діяльність»**, які широко застосовуються у законодавчих і підзаконних нормативно-правових актах.

Так, у статті 1 Закону наведено визначення поняття «судова експертиза» – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду. У статті 7 Закону визначено коло суб'єктів судово-експертної діяльності, якими є як державні спеціалізовані установи так і судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Відповідно до положень частин першої, другої статті 8 Закону організація науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності

та організаційно-управлінські засади діяльності державних спеціалізованих установ покладаються на міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність. Методики проведення судових експертиз (крім судово-медичних та судово-психіатричних) підлягають атестації та державній реєстрації в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Наведене дає підстави стверджувати, що **питання стандартизації судово-експертної діяльності не є предметом законодавчого регулювання.**

При цьому на виконання зазначених приписів Закону було прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 2 липня 2008 року №595 «Про затвердження Порядку атестації та державної атестації методик проведення судових експертиз». У цьому Порядку визначено, зокрема, поняття **«методика проведення судової експертизи» - як результат наукової роботи, що містить систему методів дослідження, які застосовуються в процесі послідовних дій експерта з метою виконання певного експертного завдання.** Цим Порядком встановлено, що методики розробляються державними спеціалізованими установами, визначеними статтею 7 Закону, та підлягають державній реєстрації Мін'юстом, який є також держателем Реєстру методик проведення судових експертиз і визначає організаційні та методологічні принципи його ведення.

У відповідності до статей 7, 8 Закону з метою забезпечення єдиного підходу при проведенні судових експертиз і підвищення якості проведення судових експертиз Міністерством юстиції України наказом від 8 жовтня 1998 року № 53/5 затверджені Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень (чинні у редакції наказу Мін'юсту від 26 грудня 2012 року № 1950/5).

За наказом Національного органу стандартизації ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 7 травня 2018 року № 125, за ініціативою Київського науково-дослідного інституту судових експертиз в Україні створено технічний комітет «Судова експертиза» (далі – ТК «Судова експертиза») з реєстраційним номером 192.

Сферою діяльності ТК «Судова експертиза» передбачена стандартизація у сфері судових експертиз, вона відповідає сфері діяльності європейського стандарту ISO/TC 272 та CEN/TC 419 та враховує принцип дзеркальності створення національних ТК. Новизна діяльності створюваного ТК «Судова експертиза» обумовлена тим, що в Україні у визначеній сфері діяльності не має ТК та відсутні національні стандарти.

Основними завданнями ТК «Судова експертиза» визначені розроблення національних стандартів, у тому числі гармонізованих з міжнародними, що сприятиме єдиному підходу в роботі з речовими доказами, проведенні судових експертиз, єдності вимірювань, технічної та інформаційної сумісності, порівнянності результатів судово-експертних досліджень, проведення робіт з уніфікації в галузі судово-експертної діяльності, тощо.

На міжнародному рівні розробка стандартів у сфері судово-експертної діяльності здійснюється в рамках роботи технічного комітету № 272 «Судова експертиза» Міжнародної організації зі стандартизації (ISO/TC 272 Forensic sciences). Технічний комітет засновано у 2012 році з метою створення стандартів та підготовки керівництв у галузі судової експертизи (медицини) та криміналістичної науки, що включає розробку стандартів стосовно засобів та методологій проведення судової експертизи в лабораторії та на місці події (за місцезнаходженням об'єкта дослідження) у контексті виявлення та збирання речових доказів, їх подальшого аналізу та оцінки, а також надання висновку стосовно одержаних результатів.

На сьогодні підготовлено та опубліковано 3 стандарти: «Криміналістика (судова експертиза)»: частина перша (терміни та визначення, ISO 21043-1:2018) та частина друга (виявлення, запис, збирання, транспортування та зберігання предметів, ISO 21043-2:2018), а також стандарт «Мінімізація ризику зараження людської ДНК предметами, які використовуються для збирання, зберігання та аналізу біологічного матеріалу для судово-медичних потреб – Вимоги» (ISO 18385:2016). На етапі розробки перебувають інші частини під загальною назвою «Криміналістика (судова експертиза)», присвячені питанням аналізу й оцінки доказів, надання висновку щодо результатів та зроблених відкриттів (відповідно – ISO/NP 21043-3, ISO/NP 21043-4 та ISO/NP 21043-5). Додатково здійснюється робота над стандартом «Специфікація для витратних матеріалів, використовуваних у судовій експертизі – Вимоги до виготовлення та складання виробів» (ISO/NP 20964).

Також варто зазначити, що функціонує Європейський комітет зі стандартизації як міжнародна неприбуткова організація, основною метою якої є сприяння розвитку торгівлі товарами та послугами через розробку та запровадження європейських стандартів (євронорм, EN), а також сприяння однаковому застосуванню в країнах-членах міжнародних стандартів Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) та Міжнародної електротехнічної комісії (IEC). Так, у рамках діяльності технічного комітету № 419 «Процеси судово-медичної експертизи» (CEN/TC 419 – Forensic Science Processes) на офіційному веб-сайті організації розміщено посилання на першу частину стандарту «Криміналістика (судова експертиза)» (терміни та визначення, ISO 21043-1:2018).

**Інститут законодавства
Верховної Ради України**